

MedieKultur 12

1989

© Forfatterne og MedieKultur
Omslag: Johan Adam Linneballe, MAA, IDD.

Tryk: Werk's Offset, Århus
ISSN 0900-9671

Redaktion:

Jørgen Bang, Århus Universitet
Carsten Hansen, Institut for grænseregionsforskning, Åbenrå
Jørgen Poulsen, Roskilde Universitetscenter (ansvarshavende)
Kim Schrøder, Roskilde Universitetscenter
Anne Jerslev, Danmarks Biblioteksskole

Redaktions- og tidsskriftsadresse:

MedieKultur, AUC
Fibigerstræde 13
9220 Aalborg Ø
Tlf. (08) 158522, lok. 3588, kl. 8.30-11.30

Giro:
4 10 62 96

Priser:

Abonnement for 1989 (nr. 11+12): kr. 130,-. For 1990 (nr. 13+14): kr. 130,-.
Enkeltnre.: kr. 75,-.

Ved køb af mindst 5 eks. i samme bestilling: kr. 50,- pr. eks. Tidligere nre. af "Massekultur og Medier" (3, 5, 6, 7, 9, 10, 11) kr. 50,- pr. eks. Abonnement og enkeltnre. bestilles ved at indbetale beløbet på ovennævnte girokonto og angive årgang og nr.
MedieKultur nr. 1, 2 og 7 er udsolgt.

Udgiver:

Sammenslutningen af Medieforskere i Danmark

Indledning

'Informationssamfundet' er den store positive fremtidsutopi. En utopi, der har skabt en stor lys tro på morgendagens lyksaligheder. Alvin Toffler har profeteret. Den tredje bølge er over os. Slut med den tayloristisk organiserede produktionssfæres armod, samlebåndets ensformighed. Slut med bureaukratiernes videns- og magtmonopol. Nu kommer der ny velstand, individuelle behov tilgodeses, massemedierne forvandles til interaktive medier, og databaserne, der skyder op som paddehatte, gør alverdens viden tilgængelig for enhver. Vi bliver alle konger i åndernes rige.

'Informationssamfundet' er ikke længere blot utopi. Der arbejdes målbevidst på dets realisering: lyslederkabler, satellitter, edb, databaser og interaktiv video. Så langt er udviklingen kommet, at redaktionen har viet dette nummer af MedieKultur til en status. Bredbåndsnettet har været et tema i den offentlige debat gennem en halv snes år, og de sidste fem år har det stået højt på mediernes dagsorden. I den første artikel analyserer Jørgen Poulsen historien om bredbåndsnettet. Som et omvendt H. C. Andersen eventyr endte det med et ynkeligt hybridnet, telefonselskabernes TV-fællesantenneanlæg, mens telenettets forpligtelser i relation til datakommunikationen klares gennem en digitalisering af det traditionelle telefonnet, det såkaldte ISDN-net.

Lanceringen af hybridnettet var så effektiv, at selv centrale politikere i begyndelsen troede, at der var tale om et ægte bredbåndsnet. Planstyrelsen frygtede, at når hybridnettet kun ville blive udbredt til de større bymæssige bebyggelser, så ville fraværet af bredbåndsnettet yderligere affolke landområderne. Bl.a.

derfor blev der som led i hybridnetforliget i folketinget vedtaget at afsætte 30 mio. til forsøg med informationsteknologi.

I to artikler gøres der status over nogle af disse forsøg. Kresten Storgaard og Ole Michael Jensen har lavet en tværgående analyse af tre forsøg, som de belyser i forhold til forsøgenes indvirkning på livsformerne i forsøgsområderne.

Peter Duelund har fulgt forsøget på Fejø. Han diskuterer forsøgets perspektiver ud fra et oplysningsperspektiv, og belyser betydningen af personernes kulturelle kompetence for forsøgets skæbne.

I den fjerde artikel afrunder Lars Qvortrup dette deltema om bredbåndsnet og lokalforsøg. Han problematiserer på grundlag af norske erfaringer, planlægningsfilosofien i lokalforsøgene, og stiller det provokerende spørgsmål, om forsøgsprojekter, frem for at være et udtryk for græsroddernes vækst, er bureaukratiets nye ansigt: adhokratiet.

Teledata hedder teleselskabernes databasetilbud til den danske befolkning. Det er ingen succes. I Frankrig er det imidlertid lykkedes at gøre parallellen, Teletel, til en gedigen succes. Mads Christoffersen har analyseret de to systemer, og giver en forklaring på miséren, samt et bud på, hvad der kan skabe en naturlig efterspørgsel efter Teledata.

Vejen frem mod informationssamfundet går over ny undervisningsteknologi. På europæisk plan, først og fremmest i EF, anvendes der mange ressourcer på at udvikle ny undervisningsteknologi. Jørgen Bang og Bo Fibiger giver indblik i dette dynamiske område. Endelig præsenterer Annette Brask og Henrik Juel fænomenet interaktiv video, og diskuterer anvendelsesområder og kulturelle konsekvenser.

Derudover indeholder dette nummer en diskussion af Neil Postman's fjernsynspessimisme med bidrag af Jan Kragh Jacobsen og Anne Jerlev, og til sidst følger en kort anmeldelsessektion.

Hvad blev der egentlig af bredbåndsnettet

- OG INFORMATIONSSAMFUNDET?

Af Jørgen Poulsen

I begyndelsen af 80'erne blev der talt meget om, at vi var på vej ind i informationssamfundet og derfor havde brug for et landsdækkende bredbåndsnet. Man forestillede sig, at det skulle overføre data og billeder overalt i landet. Begejstringen var så stor, at regeringen på et forslag fra mediekommissionen faktisk vedtog, at det skulle vi ha'. Man undgik at diskutere, hvad det egentlig skulle bruges til og talte ikke om prisen. Men det var noget med lysledere til alle hjem i Danmark. Som overgangsløsning skulle der etableres et hybridnet, som en sammenkobling af TV-fællesantenneanlæggene og telefonnettet.

Efter nogle års tumulter i den offentlige debat blev hybridnettet vedtaget af folketinget i juni 86. Telefonselskaberne gik i gang med at sælge det, loven blev revideret i 87 og nu er der stille om det altsammen. Hvad skete der egentligt med det bredbåndsnet, som det hele skulle ende med? Og hvad blev der af de informationsbehov, de samfundsutopier, og hele den teknologiske udvikling, som startede sagen i 80'ernes begyndelse? Var det et blufnummer iscenesat af smarte embedsmænd, telefonselskaberne og edb-industrien? - Denne artikel ser på, hvad der faktisk skete og hvilke forestillinger og interesse modsætninger, der prægede beslutningerne?. Til slut antydes, hvor telepolitikken har sine ømme tær i dag.

I slutningen af 70'erne kom fremtiden til Danmark. Den nye tid - informationssamfundet - opstod gradvist som begreb. Fra udlandet vendte folk hjem som Hans i eventyret: Fyldte af indtryk og overbeviste om at ikke bare en ny slags teknologi, informatikken, men en helt ny samfundstype var på vej. Bl.a. var to medieforskere fra Aalborg i Genève og kom hjem opfyldt af satellitter, ISDN⁹, lysledere og Porats "informationssamfundskurve". I 1978 havde SMID haft "fremtidens elektroniske medier" på mødedagsordenen og både genereldirektør Poul Hansen og teledirektør Lønberg havde talt om digitalisering, radiokæder og satellitter.